

Байлек сүзләр

В татарском языке в функции послелогов очень активно употребляются имена существительные, имеющие значения времени и места:

ас(т)-низ

өс(т)-верх

ян-бок

як-сторона

ал-перед

арт-зад

баш-начало

эч-внутри

урта-середина һ.б.

Алар III заттагы кушымчаларны ялгыйлар.
Они обычно присоединяют аффиксы
принадлежности

III лица — **ы, -е, -сы, -се**

Аст..., өст..., , ян..., яг..., алд..., арт...,
баш..., эч..., , урта...

*Аст**ы**, өст**е**, ян**ы**, яг**ы**, алд**ы**,*

*арт**ы**, баш**ы**, эч**е**,*

*урт**а**сы*

Рәсемнәргә карап әйтегез. Китап кайда ята?

БӘЙЛЕК СҮЗЛӘР:

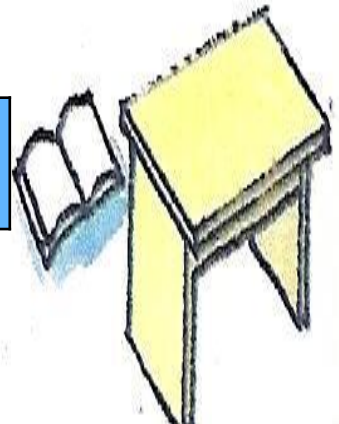
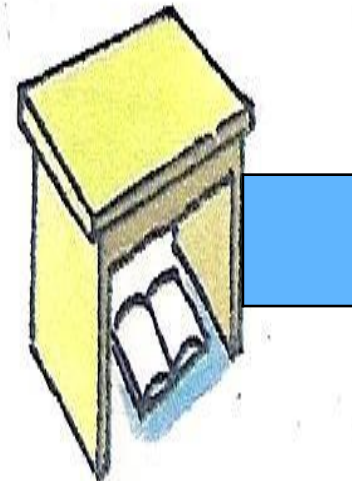
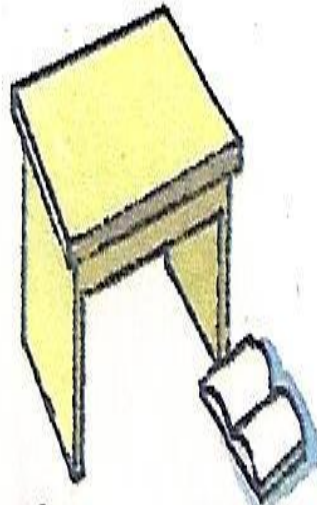
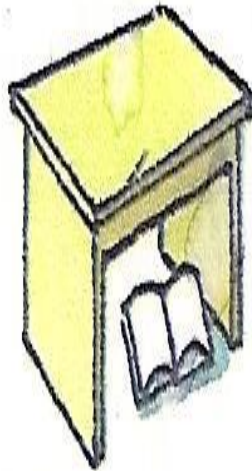
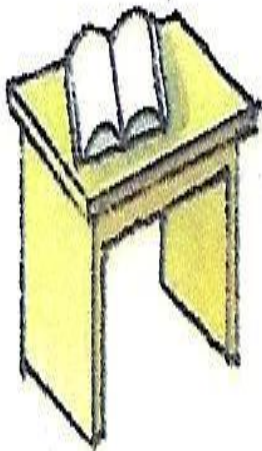
өстендә

астында

алдында

эчендә

артында

БЭЙЛЕК СҮЗЛӘР:

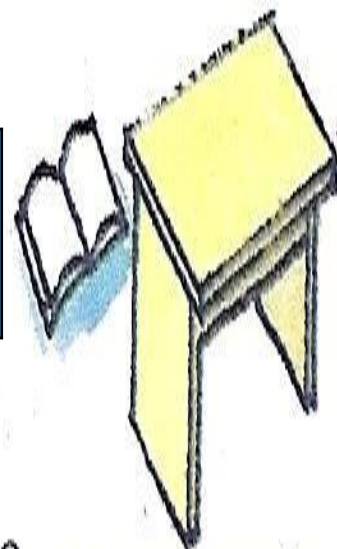
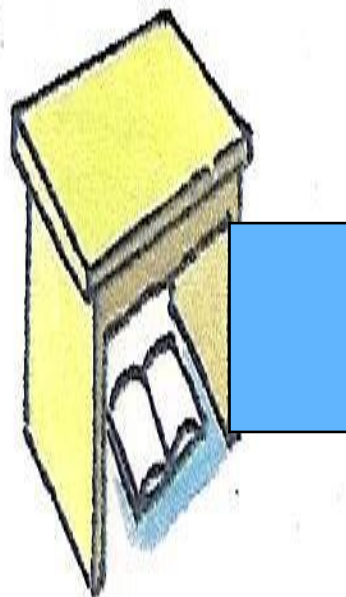
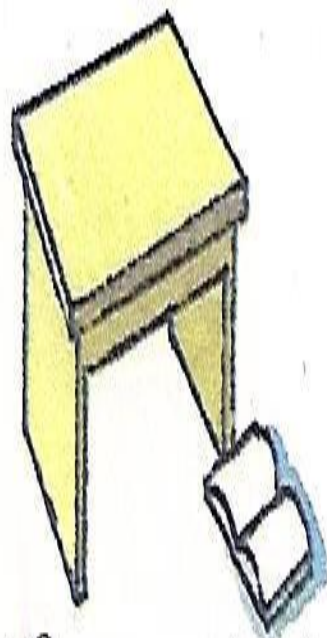
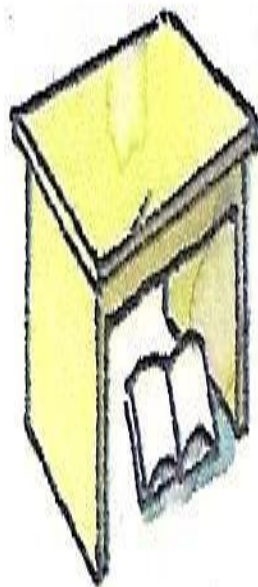
өстөндә

астында

алдында

эчендә

артында

Өстәл өстөндә

Өстәл астында

Өстәл алдында

Өстәл эчендә

Өстәл артында

(на столе)

(под столом)

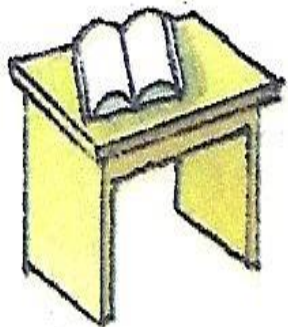
(перед)

(за)

(сзади)

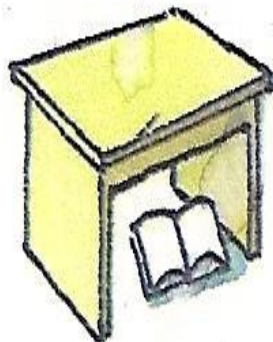
БЭЙЛЕК СҮЗЛЭР:

өстөндө

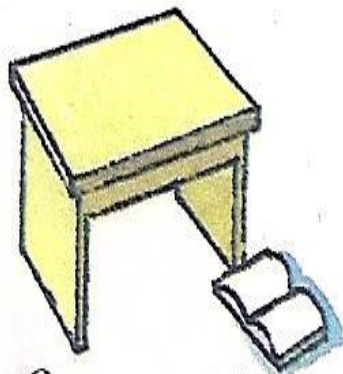
Өстөл өстөндө
(на столе).

астында

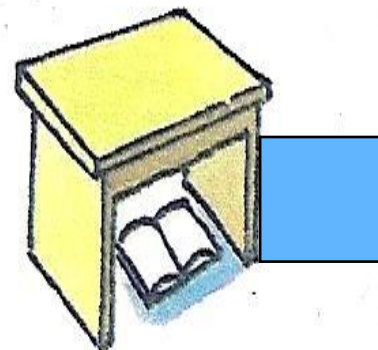
Өстөл астында
(под столом).

алдында

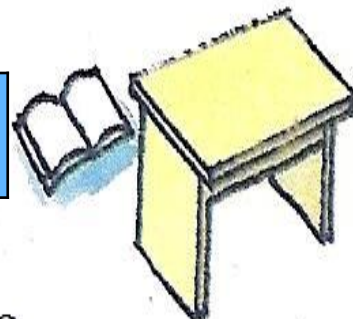
Өстөл алдында
(перед столом).

эчендө

Өстөл эчендө
(в столе).

артында

Өстөл артында
(за столом).

Барлык бэйлек сүзлөргө нинди сорау куеп була?
Килешен билгеләгез.
Кушымчаларны әйтегез.

У.В.К.
(Кайда?)

-ЫНДА/ЕНДӘ

Жөмлөләр төзөгез.

Китап өстэл өстендә ята.

(Книга лежит на столе.)

Сорау куябыз.

Китап кайда ята?

Продолжите ряд.

БЭЙЛЕК СУЗЛЭР:

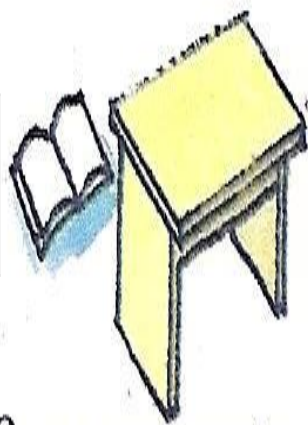
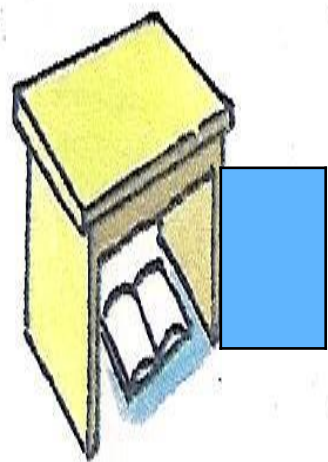
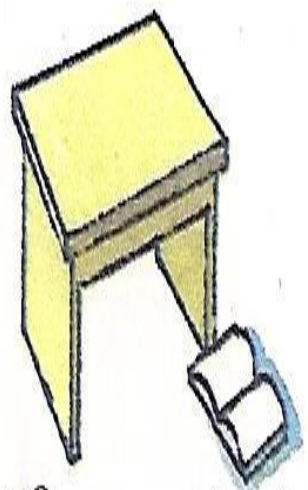
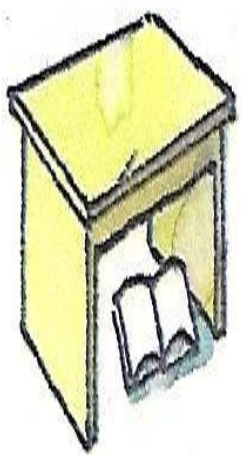
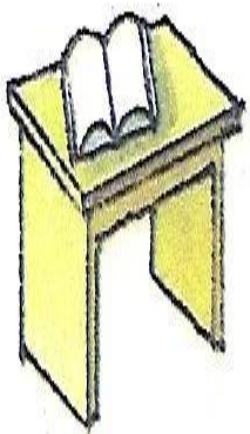
Өстөндө

астында

алдында

эчендө

артында

Өстөл өстөндө
(на столе)

Өстөл астында
(под столом)

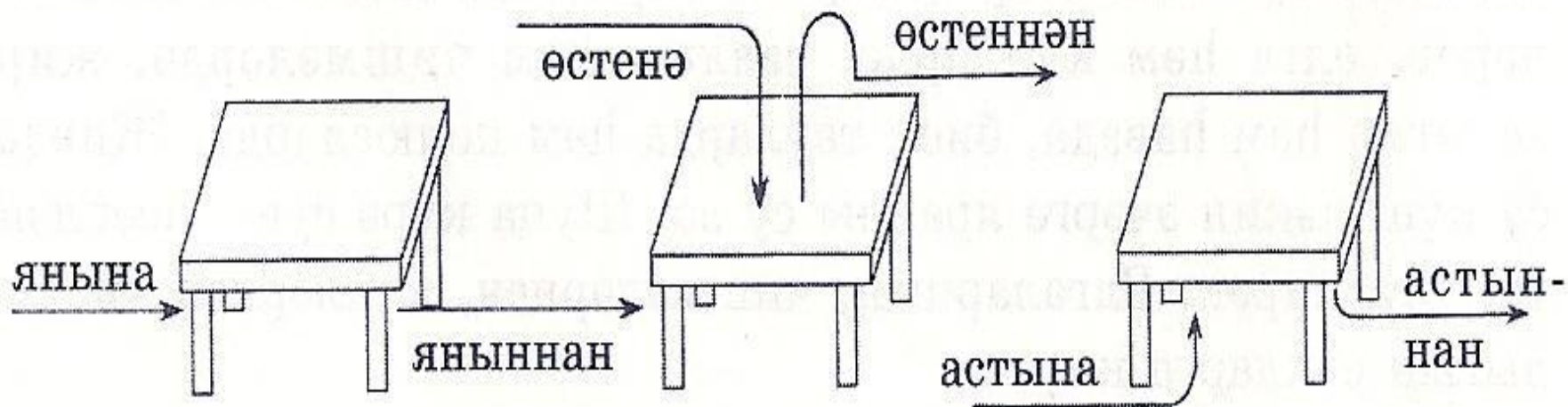
Өстөл алдында
(перед)

Өстөл эчендө
(рядом)

Өстөл артында
(за)

Рәсемгә карагыз әле.

Ә бу сүзләр рус телендәге нинди
предлоғларга туры килә?

өстәл → *янына –к (столу)*
өстенә- на (стол)
астына-под (стол)

Бәйлек сүзләргә нинди сорау куеп була?

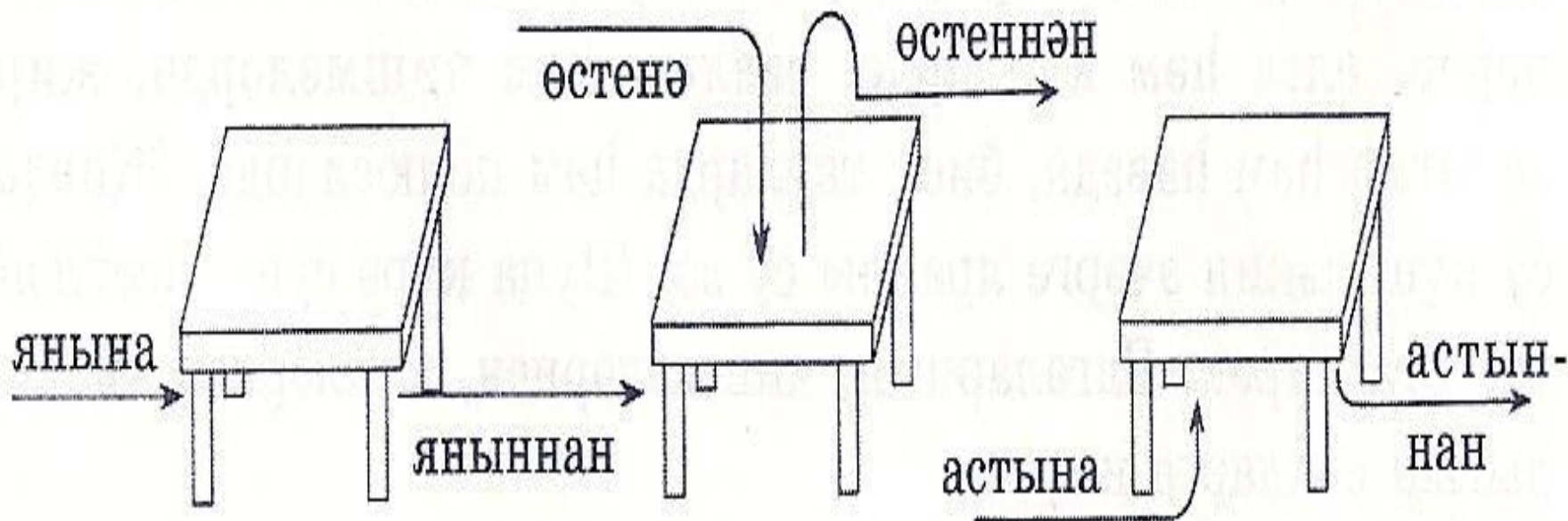
Килешен билгеләгез.

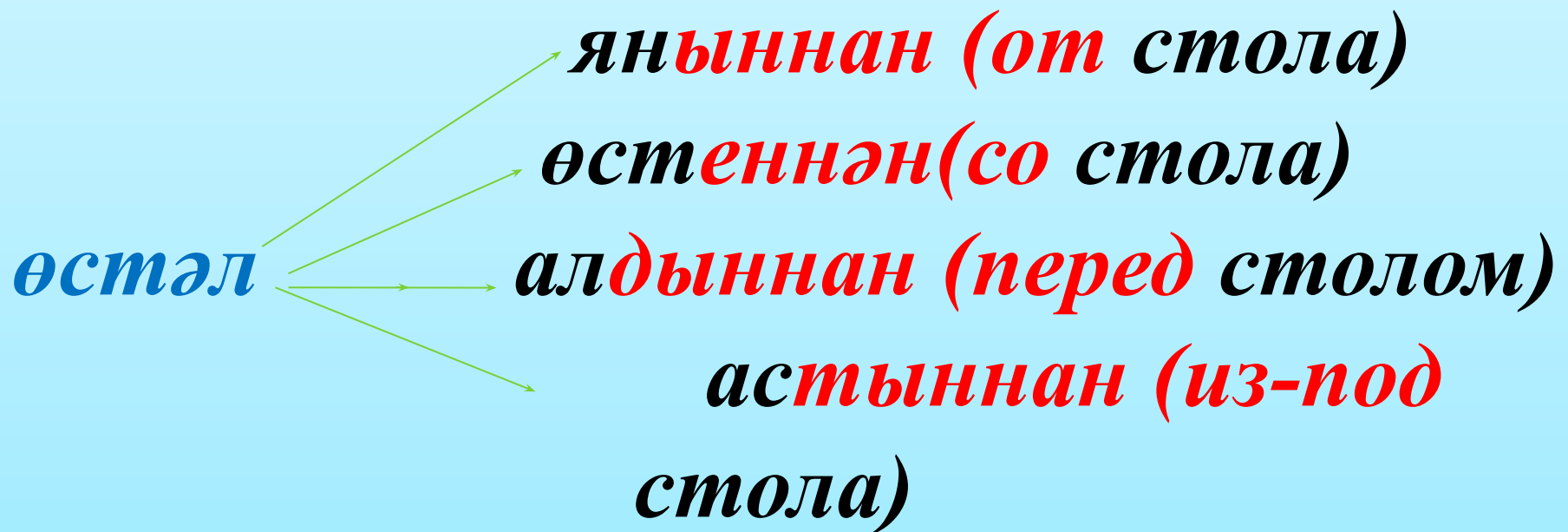
Кушымчаларны әйтегез.

*Ю.к. (кая?)-
-ына|-енә*

Рәсемгә карагыз әле.

Ә бу сүزلәр рус телендәге нинди
предлоғларга туры килә?

Ч.к.

(кайдан? -откуда?)

-ыннан\еннэн

Нәтижә яса:

- 1) Бәйләкләр (послелогои) нинди сорауларга жавап бирә?
- 2) Кайсы килешләрдә килә?
- 3) Бәйлек исемнең алдыннан киләме, әллә артыннанмы?
- 4) Рус телендәге предлог исемнең алдыннан киләме, артыннанмы?

1. Дареслек белән эш.

1) 182 б. Истә калдыр!

2) 183 б. (2) язма.

2.Текст белән эш.

Сашага охшар идеңме?

Сүзлек эше:

табын-стол

валчыклар-крошки

аунап ята иде- валялись

Текстны укыгыз. Бәйлек сүзләр булган жәмләрне тәржәмә итегез.

Табын янында.

Мин кичә бер гаиләгә кунакка бардым. Табын янына Саша да утырды. Өстәл өстендә зур савыт белән салат та бар иде. Саша салатны үз янына куйды һәм тиз-тиз ашый башлады. Майлы коймакны өстәл өстенә куйды. Десертка алма бирделәр. Саша иң зур алманы алды да, рәхмәт әйтмичә, табын яныннан китте. Малай киткәннән соң өстәл өсте бик пычрак калды.

яны**на** Саша ба утырбы. Өстәл өсте**нод** зур савыт
белән салат та бар иде. Саша салатны үз яны**на**
куйды һәм тиз-тиз ашый баишлады. Майлы
коймакны өстәл өсте**нә** куйды. Десертка алма
бирделәр. Саша иң зур алманы алды да, рәхмәт
әйтмичә, табын яны**ннан** китте. Малай
киткәннән соң өстәл өсте**е** бик пычрак калды.

Табын янына Саша да утырды.
Саша салатны үз янына куйды
һәм тиз-тиз ашый башлады.
Майлы коймакны өстәл өстенә
куйды. Саша иң зур алманы
алды да, рәхмәт әйтмичә, табын
яныннан китте.

*- Сашаның табын янында
үз –үзен тотышы сезгә
ошадьмы?*

- Саша нинди малай?

■ *Сез Сашага биргән киңәшләр белән
килешәсезме?*

- *Ашар алдыннан кулларыңны ю.*
- *Өстәл янында тәртипле утыр.*
- *Табын янында сөйләшмә, көлеп утырма.*
- *Табын яныннан киткәндә, рәхмәт
әйтәргә кирәк.*

Өй эше.

1. *Байлек сүзләрне ятларга.*

182 бит.

2. *183бит, 2нче күнегү.*

3. *Составить предложения, используя послелогии . (На стуле кот).*

Йомгаклау.

- Нинди бәйләкләр беләсез?
- Бу бәйләкләрне нинди килешләрдә кулландык?
- Алар нинди сорауларга җавап бирде?
- Рус телендәге предлог белән татар телендәге бәйләкнең нинди аермасы бар?